

Doros profuges

Kronblomfluga

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Doros* (kronblomflugor), **Art:** *Doros profuges* - kronblomfluga (Harris, 1780) **Synonymer:**

Kännetecken

En lång och smal blomfluga med "getingmidja" framtill på bakkroppen. Påträffas endast sporadiskt i Sverige i hagmarker och glesa lövskogsbestånd.

Längd 14-18 mm. Ansiktet är mörkt med gul teckning. Antennerna är ungefär lika långa som breda. Ryggskölden är svart med gula sidostrimmor. Sidorna har en eller två mindre, gula fläckar. Skutellen är ofta gulbrun. Bakkroppen har avsmalnande och långt andra segment med mer eller mindre kraftiga gula parfläckar. Tredje segmentet utvidgar sig åter. Smala gula tvärband finns främst på tredje och fjärde tergite framkant liksom på den senares bakkant. Längs hela vingens framkant löper en skarpt markerad mörkbrun bård, vilket förstärker illusionen av en geting (som i vila viker ihop varje vinge som en solfjäder, varvid den ser mörk ut).

Kronblomfluga är lätt att känna igen genom att den är lång och smal (getinglik) samt korthårig. Den kan påminna om större arter av stekelflugor (familjen Conopidae) i släktet *Physocephala*.

Utbredning och status

Kronblomfluga tycks endast förekomma sporadiskt i Sverige. Det kan inte helt uteslutas att vissa av de observerade flygorna har flugit in från sydöst. Arten har uppenbarligen gått tillbaka kraftigt. Relativt många äldre fynd är gjorda i Sverige norrut till Dalälven, i Danmark (utom på Jylland) och i södra Finland. Nyare fynd finns i någorlunda antal endast från Södermanland och Uppland, men enstaka exemplar är också kända bl.a. från danska Bornholm, västra Norge och Finlands södra kust. Artens utbredningsområde innefattar i stort sett hela Europa och sträcker sig vidare österut genom Sibirien samt söder om Kaukasus genom Kazakstan, Mongoliet och Kina till Japan.

Det finns nära 100 fynd av arten totalt i Sverige, men sentida fynd är främst från östra delen av utbredningsområdet. Arten synes dock inte längre förekomma i de sydligaste landskapen, dvs de landskap varifrån de flesta fynden är kända för säg 150 år sedan. Istället påträffas den regelbundet över åren i ett eller ett par exemplar i främst östra Svealand, varifrån bara enstaka 1800-tals fynd är kända. Arten är även känd från samtliga nordiska länder inklusive de baltiska staterna. I övriga Europa finns fynd från samtliga länder utom Luxemburg, Portugal och Grekland. I Polen förekommer arten i Pommern och Schlesien. I norra Tyskland finns endast ett fynd från Holstein (1966), fyra fynd från Niedersachsen (det sista från 1950), samt ett fynd från trakten av Berlin (1989). I Baden-Württemberg anses arten vara akut hotad. Från Belgien finns endast ett fåtal exemplar och endast tre fynd efter 1950, det senaste från 1979.

Ekologi

Kronblomflugan förekommer i Sverige i hagmarker, glesa lövskogsbestånd med äldre träd och långa skogsbryn, gärna i närheten av bäckar och andra vatten- eller fuktstråk. Hanen svävar 1-2 m över marken. Flugan uppehåller sig på blad eller besöker blommor av kirskål *Aegopodium podagraria*, älggräs *Filipendula ulmaria*, palsternacka *Pastinaca sativa* och hallon *Rubus idaeus*, utanför Norden även prästkrage *Leucanthemum vulgare* och sötbjörnbär *Rubus plicatus*. Flygperioden infaller under juni och juli. En hona i Uppland observerades sväva mycket lågt över kort gräs intill en äldre fristående björk i en betad hage, sannolikt för att lägga ägg. Larven har hittats i marken och mossan vid trädrötter. Det är inte uteslutet att den äter bl.a. barkbladlus *Stomaphis quercus* på stammen av främst ekar och björkar. Flugan har dock påträffats i områden i Finland där denna bladlusart inte är känd. En hona har möjligen observerats vid rötter av en ung ask på gräsmark. Beteshävd av lövträdsbevuxna (främst kalkhaltiga) hagmarker förmodas gynna arten.

Trots att arten är lätt att känna igen och har stort utbredningsområde är dess biologi endast bristfälligt känd. Det beror nog inte så mycket på att den är sällsynt utan mer på att den endast synes förekomma sporadisk, dvs inte påträffas på samma lokal år efter år. Det kan inte helt uteslutas att de observerade flugorna kan härröra inflygning österifrån i samband med östliga högtryck. Parning sker sannolikt på soliga och varma (men inte alltför torra) dagar i samma miljö. Puppen är sandbrun och droppformig. Larven har hittats i marken och mossan vid trädrötter (men är inte beskriven), möjligen föreligger samband med exempelvis den blanksvarta trädmyran *Lasius fuliginosus* och barkbladlusen *Stomaphis quercus*. Den senare är en stor svart bladlus som suger växtsaft vid basen och på stammar av främst ekar och björkar med skrovlig bark. En hona av kronblomflugan har enligt litteraturen observerats lägga ägg vid rötter av en ung ask på gräsmark. En hona i Uppland har tagits på kort gräs intill en äldre fristående björk.

Hot

Igenväxning av hagar och avverkning av äldre, glesa lövskogsbestånd.

Åtgärder

Bibehåll bete i trädbevuxna hagmarker, framför allt sådana med lövträd som ask, ek och björk. Försiktig röjning i parker, ruderat- och hagmarker kan behövas för att undvika igenväxning. En undersökning av larvens biologi vore önskvärd för att bättre kunna ange åtgärder. Artens eventuella benägenhet att förflytta sig skulle vara en viktig information för att kunna bedöma dess förmåga att överleva på längre sikt.

Övrigt

Namngivning: *Doros profuges* (Harris, [1780]). Originalbeskrivning: *Musca profuges*. Expos. Eng. Ins.: 81. Synonym: Arten har länge på felaktiga grunder kallats *Doros conopseus* (Fabricius, 1775). Benämningen ”*Syrphus conopseus* Fabricius, 1775” visade sig dock vara en synonym till ”*Musca conopsoides* Linnaeus, 1758” som avser en annan art, *Ceriana conopsoides* (Linnaeus, 1758).

Etymologi: profuges förmodligen oregelbunden nominativform av profugus (lat.) = flykting; syftar möjligen på att arten migrerar.

Uttal: [Doros profúges]

Litteratur

- Abraham, R. 1967. Zur Verbreitung von *Doros conopseus* (F.) (Syrphidae, Bacchinae). *Faun. Ökol. Mitt.* 3: 171–172.
- Bankowska, R. 1963: *Syrphidae. Klucze do Oznaczenia Owadow Polski, XXVIII, Diptera. Zeszyt 34*: 65–69. Warszawa
- Barkemeyer, W. 1994. *Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae)*. Niedersächsisches Landesamt für Ökologie.
- Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla, eget förlag.
- Bartsch, H. 1998. *Blomflugor (Syrphidae) i Storstockholmsområdet*. Rapport, Järfälla.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Nasibov, E., Nordin, A., Rådén, A. & Östman, T. 2009. *Tvåvingar: Blomflugor. Diptera: Syrphidae: Syrphinae. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Doczkal, D., Schmid, U., Ssymank, A., Stuke, H., Treiber, R., Hauser, M. 1993. Rote Liste der Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae) Baden-Württembergs. *Natur und Landschaft* 68: 608–617.
- Kuznetsov, S. Yu. 1993: A checklist of Latvian, Lithuanian and Estonian hover flies (Diptera, Syrphidae). *Dipterological Research* 4: 35–47.
- Nielsen, T. R. 1989: *A survey of some Norwegian Hoverfly genera (Diptera: Syrphidae)*. Stavanger Museum. Årsbok 1989, Årg. 99: 81–100.
- Nielsen, T. R. 1999. *Check-list and distribution maps of Norwegian Hoverflies, with description of *Platycheirus laskai* nov. sp. (Diptera, Syrphidae)*. Norsk Institutt for Naturforskning. Fagrapport 35. Trondheim.
- Rotheray, G. E. 1993. Colour guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). *Dipterist Digest* 9: 1–156.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Speight, M. C. D. 1988. *Doros destillatorius* nouvelle pour la France, avec désignation des types des deux espèces européennes de genre *Doros*, description de leur pupes et clés de détermination des adultes et des pupes. *Bull. Soc. ent. Fr.*, 92:193–200.
- Speight, M.C.D. 2000. *Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. *Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.
- Steenis, van J. 1998. Some rare hoverflies in Sweden (Diptera: Syrphidae). *Entomologisk tidskrift*. 119(2): 83–88.
- Torp, E. 1994. *Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae)*. Danmarks Dyreliv 6.
- Verlinden, L. 1991. *Zweefvliegen (Syrphidae)*. *Fauna van België*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Violovitsh, N. A. 1986. Siberian Syrphidae (Diptera). Transl. Van der Goot, V. S. & Verlinden, L. *Inst. v Tax. Zool. Univ. van Amsterdam* 43: 146, 224. [Orig. Violovith, N. A. 1983. *Sirfidy sibiri. Novosibirsk.*]
- Wahlgren, E. 1909. Svensk insektfauna, Diptera. Syrphidae. *Entomologisk tidskrift* . 30: 1–86.
- Wolf, D. 1998. Zur Schwebfliegenfauna des Berliner Raums (Diptera, Syrphidae). *Volucella* 3: 87–132.
- Väisänen, R. 1982. Vanishing and vulnerable Diptera of Finland. *Not. Ent.* 62: 111–121.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 1999. Rev. Hans Bartsch 2001, 2006 (naturvårdsinformation).